

Walter Scott (1771 - 1832)

Walter Scott byl skotský básník, sběratel skotských lidových balad, autor historických románů a povídek. Je považován za **zakladatele historického románu**.

Život a tvorba

Walter Scott pocházel z rodiny právníka. Již v raném mládí onemocněl dětskou obrnou a následkem toho ochrnl na jednu nohu. Své dětství prožil Scott u svého dědečka, který žil na pomezí Skotska a Anglie. Toto soužití mělo vliv nejen na Scottovu osobu, ale také na jeho pozdější tvorbu. Právě zde si velmi oblíbil **pohádky a lidovou slovesnost**. Roku 1792 Scott dostudoval práva na univerzitě v Edinburghu a stal se **právníkem**. Později dokonce pracoval jako úředník nejvyššího soudu v Edinburghu.

V roce 1812 se jeho přítelem stal anglický básník **lord Byron**, který velmi ovlivnil Scottovu tvorbu.

Walter Scott začínal jako básník romantismu. Již jeho kniha ***Píseň posledního skotského barda (1805)*** zaznamenala obrovský úspěch. Za vrchol jeho básnické tvorby je považována ***Jezerní panna***. Příběh, ve kterém se panovník zamiluje do skotské horalky.

V roce **1814** bylo anonymně vydáno dílo ***Waverley aneb Před šedesáti lety***, ve kterém se hlavní postava postaví na stranu horalů, kteří připravují povstání proti králi. Dílo zaznamenalo obrovský úspěch, který Scotta povzbudil k dalšímu psaní historických románů. Proto v poměrně krátké době vydává ***díla Guy Mannering (1815), Starožitník (1816), Rob Roy (1817), Ivanhoe (1819)*** a tři řady románů, které souhrnně nazval ***Příběhy mého domácího***.

Ke konci života neměla Scottova tvorba již takovou uměleckou úroveň. I tak ale napsal romány, které jsou považovány za kvalitní. Mezi ně patří například ***Talisman (1825)*** či ***Kráska z Perthu (1828)***.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Walter Scott ve svých dílech skvěle vylíčil **historické události feudálního středověku** a ovlivnil široký literární svět první poloviny 19. století. I přes viditelné znaky romantismu líčil Scott své myšlenky velmi realisticky.

Waverley

Waverley je Scottova **románová prvotina**, kde autor zachycuje významnou událost skotských dějin – jakubovské povstání roku 1715 – po nastoupení Jiřího I. Hannoverského. Dílo má všechny **typické rysy** Scottovy tvorby: pevnou kresbu charakterů osob, v jejichž čele stojí hrdina s řadou autobiografických prvků a napínavý děj, který slouží nejen k zábavě, ale i k poučení čtenáře – díky popisu historických událostí. V úvodu je zachyceno dětské snění hlavního hrdiny. Týká se slavné minulosti skotského urozeného rodu a jejich bojů za svobodu.

Ivanhoe

Ivanhoe je **nejznámější román** Waltera Scotta z roku 1819. Lze ho považovat za obraz vzniku anglického národa z anglosaské šlechty. Příběh rytíře Wilfreda se odehrává ve středověké Anglii 12. století za vlády krále Richarda Lví srdce. Scott skvěle popsal spory mezi Sasy a normanskými dobyvateli. Příběh lásky rytíře Ivanhoa a krásné Roweny, kteří musejí překonávat různé překážky a nástrahy než se stanou manžely, je plný postav různých charakterů. I když je **historie** Scottem poněkud **idealizována**, snaží se postihnout dějiny jako běh událostí, které ovlivňují všechny společenské vrstvy.

Román se dočkal obrovského ohlasu a stal se Scottovým nejznámějším dílem.

Práce s texty

Přečtěte si ukázkou ze Scottova díla *Waverley* a vysvětlete, čím je motivován hrdinův vztah k minulosti a jakou roli v tom hraje jeho romantická představivost.

(...) Když byl se strýcem a tetou, poslouchával celé hodiny stále znovu omílané vyprávění těchto povídacých staroušek. A přec i ono mu často roznítlo obraznost, jeho nejvýraznější duševní schopnost. Rodinné zkazky a dějiny rodu, kolem nichž se vyprávění sira Everarda stále točilo, jsou opakem jantaru: jantar sám je drahocenná látka, v níž se často najdou mouchy, sláma a jiná smět; kdežto toto bádání, samo o sobě bezvýznamné a malicherné, uchovává nám ze starých mravů mnoho vzácného a cenného a zaznamenává mnoho zvláštních podrobností, které by jinak ani nebyly zachovány a odevzdány dál. I když Edward Waverley občas zíval při suchém výčtu celé řady předků se všemi jejich vzájemnými sňatky a v duchu huboval, když ctihodný sir Everard zas a zas vypočítával s nemilosrdnou a rozvláchnou přesností různé stupně příbuzenství mezi rodem Waverley-Honour a statečnými barony, rytíři a zemany, s nimiž jsou spřízněni; i když (přes všechnu vděčnost ke krácejícím hranostajům) někdy v srdci proklínal heraldickou hantýrku, všechny ty okřídlené lvy, krtky, ještěry a draky, se zlobou hodnou samého Hotspura, přece jen chvílemi tyto povídačky zaujaly jeho obraznost a odměnily jeho pozornost.

Slavné činy Wiliberta Waverleyho ve Svaté zemi, jeho dlouhá nepřítomnost a nebezpečná dobrodružství, jeho domnělá smrt a návrat navečer toho dne, kdy se vyvolená jeho srdce vdala za rytíře, který ji za jeho nepřítomnosti chránil před urážkami a úskoky, šlechtnost, s níž se

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

křižák vzdal svých práv a v sousedním klášteře hledal mír, který nepomíjí – takovým příběhům naslouchal Edward tak, až mu srdce hořelo a oči planuly. Stejně mocně naň působilo, když jeho teta, paní Ráchel, vypravovala o utrpení a statečnosti lady Alice Waverleyové za Velké občanské války. Vlídne rysy ctihodné staré panny se rozzářily velebnějším výrazem, když vypravovala o tom, jak král Karel po bitvě u Worcesteru našel na jeden den útočiště na Waverley-Honour; a když přijížděl k domu jízdní oddíl, který po něm pátral, lady Alice poslala svého nejmladšího syna s hrstkou služebnictva, aby s nasazením života zdrželi vojáky aspoň hodinu, aby tak měl král čas uprchnout. „A Bůh jí pomoz,“ pokračovala paní Ráchel s pohledem upřeným na hrdinčin portrét, „však také za záchranu panovníka draze zaplatila životem svého nejdražšího syna. Přinesli ho sem jako zajatce se smrtelným zraněním; ještě dnes můžeš sledovat kapky jeho krve od hlavních domovních vrat přes malou galerii nahoru do salónu, kde ho složili k matčiným nohám, a tam jí umřel. Ale ještě se navzájem spolu utěšili; chlapec z matčina pohledu poznal, že tou zoufalou obranou splnil svůj úkol. Ach, vzpomínám si,“ pokračovala, „vzpomínám si dobře, jak jsem viděla tu, která ho znala a milovala. Slečna Lucy St. Aubinová zůstala až do smrti pannou, a byla to nejkrásnější a nejbohatší nevěsta v naší zemi. Všichni za ní bláznili, ale ona nosila celý život smutek po Williamovi, jako vdova, protože byli zasnoubeni, i když oddáni ještě nebyli, a umřela – nevzpomínám si, v kterém roce to bylo, a na to se pamatuji, že v listopadu v tom roce, když cítila, jak chřadne, požádala, aby ji ještě jednou zavezli na Waverley-Honour, a navštívila všechna místa, kde kdysi prodlévala s mým prastrýcem, a dala zdvihnout koberce, aby ještě jednou viděla stopy krve; kdyby je slzy mohly smýt, už by tam dnes nebyly; protože v domě nezůstalo jedno oko suché. Byl bys, Edwarde, řekl, že i ty stromy pro ni

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

truchlí, ani větříček nezafoukal, a přec se listí kolem ní snášelo; však také na ní bylo vidět, že už je neuvidí se zelenat.“

Po takových zkazkách se náš hrdina obyčejně odkradl a oddával se přeludům obraznosti, které v něm ty zkazky probouzely. V koutě velké šeré knihovny, osvětlené pouze dohasínajícími oharky v důkladném, prostorném krbu, oddával se po celé hodiny tomu skrytému kouzlu, které působí, že děje dávno minulé a neskutečné se odehrávají před očima snílka jako živé. Tehdy mu v celé slávě a lesku vystávala před očima svatební hostina na zámku Waverley-Honour; skutečný hradní pán tu stál vysoký, vyhublý, v poutnickém hávu a nepovšimnut pozoroval svatební veselí svého domnělého dědice a své vyvolené snoubenky; jakou ránu mu to odhalení zasadilo; jak jeho vasalové hned sahalí po zbrani; úžas ženichův; leknutí a rozpaky nevěstiny; muka Wilibertova, když poznal, že si nevěsta bere ženicha dobrovolně a z lásky; ušlechtilost a zároveň i hluboké dojetí, s nímž odhodil napolo tasený meč, a navždy odcházel z domu svých předků. Pak se scéna změnila a Edward si obratem v duchu vybavil tragédii, kterou slyšel od tety Ráchel. Lady Waverleyová sedí v besídce a napíná sluch a srdce jí buší dvojí mukou; hned naslouchá slábnoucí ozvěně kopyt králova koně, a sotva ta utichne, v každém závanu větru ve stromech v parku slyší zas ohlas vzdálené potyčky. Je slyšet vzdálený hukot, jako když se vzdouvají vlny na řece; hukot se blíží a Edward jasně rozeznává cválání koní, křik a hulákání mužů, mezitím tu a tam třesknutí rány z pistole, a všecko se žene k zámku. Paní polekaně vyskočí – zděšený sluha se sem vřítí – ale nač to líčit dál?

Stále raději prodléval náš hrdina v tomto vysněném světě, a tak mu bylo čím dál protivnější, když ho z toho někdo vytrhl. Zámek obklopovalo rozsáhlé panství, které daleko přesahovalo rozměry pouhého parku, a říkalo se mu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Waverleyovská obora; původně to byl les; dosud si uchovával původní divoký ráz, ač byl rozryt rozlehlými mýtinami, kde se potulovali mladí jeleni. Protínaly jej široké cesty, mnohde už zarostlé hustým podrostem, kde se za starých dob stavěly tehdejší krasavice a dívaly se, jak ohaři štvou jelena, nebo naň samy střílely z kuší. Na jednom místě, kde stojí na památku omšelý gotický pomník, kterému se dodnes říká Královnino stanoviště, prý Alžběta sama skolila svými šípy sedm srnců. Bylo to Waverleyho zamilované místo. Jindy zas s puškou a křepelákem, na omluvu před lidmi, a s knihou v kapse, snad na omluvu před sebou samým, dal se jednou tou dlouhou cestou, která se po čtyřech mílích stoupání pomalu zužovala v kostrbatou uzouckou pěšinu a vedla skalnatou zalesněnou soutěskou zvanou Černé sedlo a náhle se otvírala na hlubokou temnou tůni zvanou Černé jezero. Stávala tu kdysi na skále osamělá věž, skoro úplně obklopená vodou, které se říkalo tvrz Waverleyů, protože bývala často útočištěm rodiny v době nebezpečí. Za války mezi Yorky a Lancastery poslední stoupenci červené růže, statečně hájící její věž, vedli útočnou, loupeživou válku tak dlouho, až tvrze dobyl slavný Richard z Gloucesteru. Zde se také dlouho hájila hrst kavalírů pod vedením Nigela Waverleyho, staršího Williamova bratra, o jehož osudu vyprávěla teta Ráchel. Těmito výjevy se Edward rád probíral „v sladkých i trpkých vidinách fantasie“ a jako dítě ze svých hraček i on vybíral ze svých skvostných, leč nepotřebných představ a obrazů, které měl v sobě nakupeny, vidiny tak skvoucí a pomíjející jako přeludy na večerní obloze. (...)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Přečtěte si ukázkou z díla Ivanhoe. Pokuste se shrnout, co se v ukázce stalo a proč a co událostem v ukázce předcházelo. Proč Rowena reagovala tak jak je popsáno v ukázce?

(...) Princ Jan nemohl již nic namítat proti Vyděděnému rytíři a vyhlásil ho tedy za vítěze dne. Maršálové kolbiště vedli rytíře znovu před trůn prince Jana přes bojiště, kluzké krví a zavalené rozbitou zbrojí a těly zabitých a zraněných koní. "Vyděděný rytíři," oslovil jej princ Jan, "- neboť dovolujete nám, abychom vás znali jen pod tímto jménem - vyznamenáváme vás po druhé cenou za vítězství v tomto turnaji. Prohlašujeme také vaše právo, abyste žádal a přijal z rukou královny lásky a krás čestný věnec; svou ušlechtilostí jste ukázal, že jste ho plně hoden." Rytíř se hluboce a graciézně uklonil, ale nedal žádnou odpověď. Poté maršálové vedli Vyděděného rytíře před kolbiště k stupňům čestného trůnu, kde seděla lady Rowena. Polnice troubily, hlasatelé mocnými a ryčnými hlasy vyvolávali čest statečným a slávu vítězi, dámy mávaly bílými kapesníčky a vyšívanými závoji a všichni bez rozdílu hlučně jásali. Na nejnižším stupni trůnu přiměli zápasníka, aby poklekl. Opravdu, od chvíle, kdy boj skončil, jako by vše, co rytíř činil, bylo spíše z vůle jiných než ze svobodného rozhodnutí. Lidé si všimli, že se zapotácel, když ho vedli po druhé přes kolbiště. Rowena sestoupila půvabným a důstojným krokem ze svého místa a hotovila se práva položit mu věnec na přílbu, když maršálové zvolali jedním hlasem: "Ne tak, na obnaženou hlavu." Rytíř zamumlal několik tichých slov, která zanikla v jeho přílbě. Snad jimi

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

chtěl naznačit, že si nepřeje sejmout přílbu. Maršálové, aby vyhověli pravidlům, anebo z pouhé zvědavosti nedali nic na jeho váhavé zdráhání, přeřízli šněrování přílby a rozepjali ohrdlí. Když přílbu sňali, objevila se pěkná, byť sluncem ožehlá tvář pětadvacetiletého mladého muže v rámci krátkých světlých hustých vlasů. Byla smrtelně bledá a stékaly po ní jeden nebo dva praménky krve. Rowena pohlédla rytíři do tváře a z hrdla se jí vydral slabý výkřik. Sebrala však všechny síly a donutila se pokračovat v obřadu, ačkoliv se celá chvěla pod těmito náhlými dojmy. Položila na klesající hlavu vítěze skvělý věnec, který byl odměnou za dnešní triumf, a pronesla jasně a zřetelně tato slova: "Věním ti čelo tímto věncem, pane rytíři; je odměnou za statečnost pro vítěze dnešního dne." Na chvíli zmlkla a dodala pak pevně: "A těžko by bylo najít čelo důstojnější věnce rytířství."

Rytíř sklonil hlavu a poceloval ruku rozkošné vládkyně, která takto odměnila jeho odvalu. Pak se naklonil ještě více vpřed a klesl ve mdlobách u jejích nohou. Všichni byli ohromeni. Cedrik nemohl ze sebe vypravit slova, když náhle spatřil tvář zapuzeného syna. Vrhel se nyní vpřed, jako by ho chtěl odloučit od Roweny. O to se však postarali sami maršálové kolbiště, kteří uhodli příčinu Ivanhoeových mdlob. Otevřeli spěšně brnění a zjistili, že hrot kopí pronikl pancířem a otevřel mu ránu v boku. (...)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ